

**SOLIQ TO'LOVCHILARGA KO'RSATILADIGAN RAQAMLI
XIZMATLARNI KO'PAYTIRISH ORQALI SOLIQ BAZASINI
KENGAYTIRISH**

Quziyev Ravshan Ramazanovich

O'zbekiston Respublikasi Bank moliya akademiyasi PhD

e-mail: Ravshan8282@mail.ru

Usmonov Ulug'bek Jahongir o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank moliya akademiyasi (magistranti)

E-mail bek_1992@mail.ru

+99890-354-55-05

Annotatsiya: Tez texnologik taraqqiyot va iste'molchilarning kutgan talablari o'zgarib borayotgan bir davrda butun dunyo hukumatlari soliq yig'ish usullarini inqilob qilish uchun raqamli transformatsiya imkoniyatlarini tobora ko'proq tan olishmoqda. Soliq to'lovchilarga rivojlangan raqamli xizmatlarni taqdim etish orqali rasmiylar nafaqat jarayonlarni soddalashtirishga, balki soliqqa tortish bazasini kengaytirishga va qonunchilikka rioya qilishni yaxshilashga intilmoqda.

Kalit so'zlar: Soliq bazasini kengaytirish, raqamlashtirish, soliq to'lovchilarga ko'rsatilayotgan raqamli xizmatlar samarasi, raqamli xizmatlar, ijobiy salbiy taraflari.

**РАСШИРЕНИЕ НАЛОГОВОЙ БАЗЫ ЗА СЧЕТ УВЕЛИЧЕНИЯ
ЦИФРОВЫХ УСЛУГ, ПРЕДОСТАВЛЯЕМЫХ
НАЛОГОПЛАТЕЛЬЩИКАМ**

Аннотация: В эпоху быстрого технологического прогресса и изменения ожиданий потребителей правительства во всем мире все больше осознают потенциал цифровой трансформации, способной революционизировать способы сбора налогов. Предоставляя налогоплательщикам передовые цифровые услуги, власти стремятся не только упростить процессы, но и расширить налоговую базу и улучшить соблюдение требований.

Ключевые слова: Расширение налоговой базы, цифровизация, эффект от предоставления цифровых услуг налогоплательщикам, цифровые услуги, положительные и отрицательные стороны.

**EXPANDING THE TAX BASE BY INCREASING DIGITAL SERVICES
PROVIDED TO TAXPAYERS**

Abstract: In an era of rapid technological advancement and changing consumer expectations, governments around the world are increasingly recognizing the potential of digital transformation to revolutionize the way they collect taxes. By providing

advanced digital services to taxpayers, the authorities aim not only to simplify processes, but also to broaden the tax base and improve compliance.

Key words: Expansion of the tax base, digitization, the effect of digital services provided to taxpayers, digital services, positive and negative sides.

Kirish

Soliq bazasini kengaytirish konsepsiyasi soliq to'lovchilar sonini va soliq tushumlari manbalarini kengaytirishni nazarda tutadi. An'anaga ko'ra, soliq yig'ishga ma'muriy murakkabliklar, qonun hujjatlariga rioya qilish muammolari va shaffoflikning yo'qligi to'sqinlik qilmoqda. Biroq, raqamli texnologiyalarning kuchidan foydalangan holda, hukumatlar ushbu to'siqlarni engib o'tishlari va yanada qamrab oluvchi va samarali soliq tizimini yaratishlari mumkin.

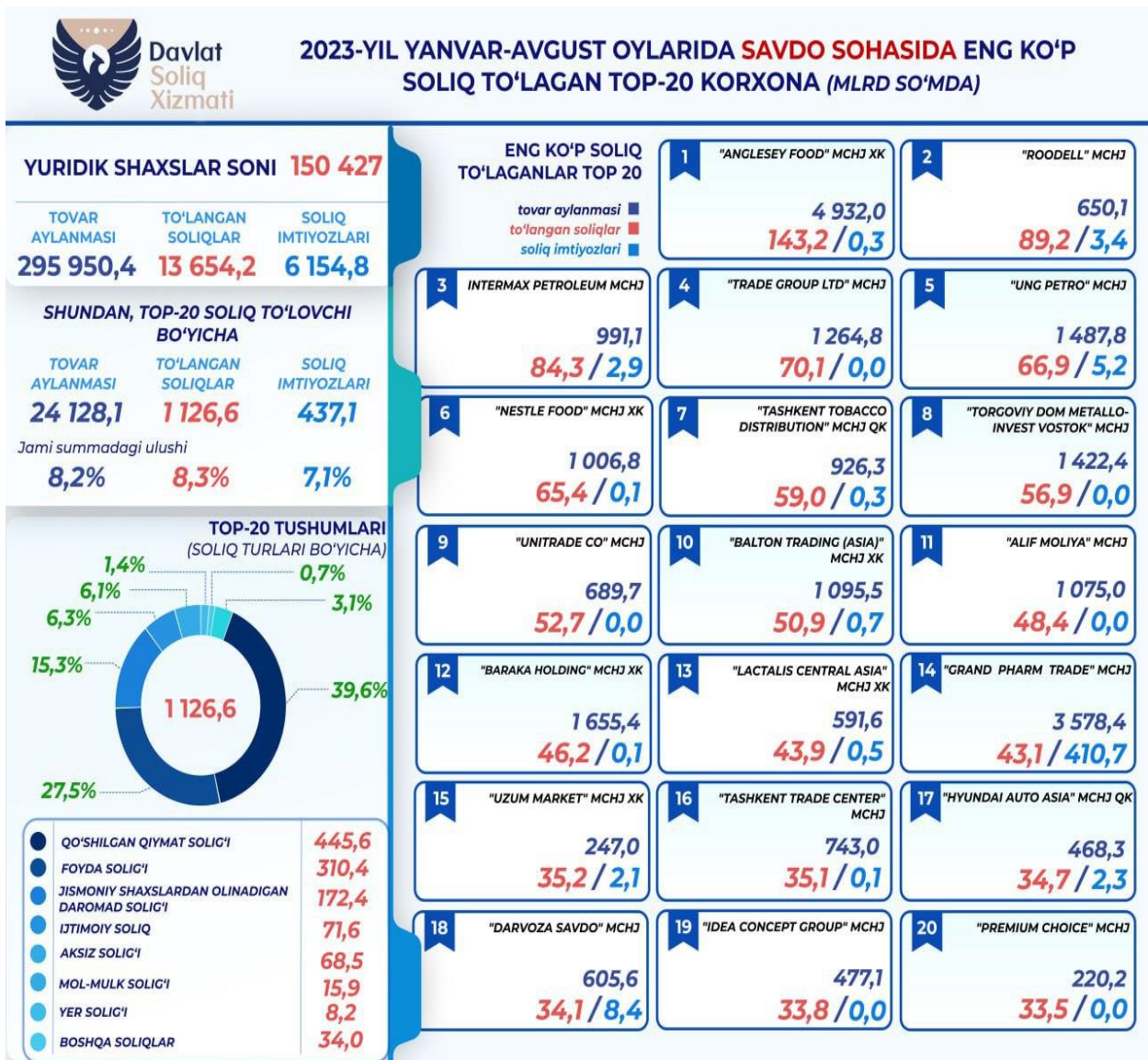
Soliq ma'muriyatchiligiga an'anaviy yondashuv ko'pincha qo'lda bajariladigan jarayonlarga, qog'ozga asoslangan shakllarga va noqulay protseduralarga tayanadi, bu esa samarasizlik, xatolar va soliq to'lashdan bo'yin tovlash imkoniyatlariga olib kelishi mumkin. Biroq, raqamlashtirish hukumatlarga soliq yig'ish va ma'muriyat jarayonlarini modernizatsiya qilish vositalarini taqdim etish orqali transformativ yechim taklif qiladi.

Asosiy qism

Raqamlashtirish soliq solinadigan bazalarni kengaytirishga hissa qo'shishning asosiy usullaridan biri foydalanuvchilarga qulay onlayn portallar va mobil ilovalarni ishlab chiqishdir. Ushbu platformalar soliq to'lovchilarga soliqqa oid ma'lumotlarga, hujjatlarni topshirish tizimlariga, to'lov shlyuzlariga va interaktiv vositalarga qulay foydalanishni taklif qilish orqali kuchaytirishi mumkin. Soliq topshirish jarayonini soddalashtirish va tartibga solish orqali hukumatlar soliq to'lovchilar o'rtasida ko'proq rioya qilishni rag'batlantirishi va bo'yin tovlash ehtimolini kamaytirishi mumkin.[1]

1-rasm

O'zbekistonda sakkiz oyda savdo sohasida eng ko'p soliq to'lagan korxonalar 2023-yil.

Soliq qo'mitasi 2023-yilning sakkiz oyida savdo sohasida eng ko'p soliq to'lagan top-20 ta korxonalar nomini ma'lum qildi. Qayd etilishicha yanvar—avgust oylarida 150 427 ta yuridik shaxs tomonidan 13,6 trilyon so'm soliq to'langan. Shundan 1,1 trilyon so'mi, ya'ni 8,3 foizi 20 ta korxonalar hisobiga to'g'ri keladi. Ularning jami tovar aylanmasi 24,1 trilyon so'mni tashkil etgan, qo'llagan soliq imtiyozlari miqdori esa 437,1 milliard so'mga yetgan.

Bugungi kunda zamonaviy soliq ma'muriyatlarining asosiy strategik maqsadi soliq to'lovchilar tomonidan ixtiyoriy ravishda rioya qilish darajasini oshirish, bir tomondan rioya qilmoqchi bo'lganlarga qulayliklar yaratish, boshqa tomondan esa firibgarlikka qarshi radikal kurash olib borish orqali. Ushbu ikki harakat yo'nalishi bir-birini to'ldiradi va ikkalasi ham bugungi kunda soliq tizimini qabul qilish xizmatida bo'lishi kerak. Ular soliq to'lovchilar bilan ishonch munosabatlarini o'rnatadilar va shu

tariqa bilvosita soliq yukini minimallashtiradi, chunki Soliq ma'muriyatining faoliyati har bir mamlakatda joylashgan kompaniyalarning raqobatbardoshligiga ta'sir qiladi.

Yengillashtirish soliq nazoratining birinchi yo'nalishi bo'lib, uning muhim to'ldiruvchisi hisoblanadi. Fasilitatsiya yaxshi ma'lumot va yordam xizmatlariga ega bo'lishni anglatadi, shuningdek, Soliq ma'muriyatining barcha sohalari ularning harakatlari ushbu sohaga ta'sir qiladi deb taxmin qiladi.

Soliq majburiyatlarini bajarishga ko'maklashish, men tushunaman, bu an'anaviy ma'lumot va yordamdan uzoqroq bo'lgan tushunchadir va soliq majburiyatlarini bajarish bo'yicha xarajatlarni, ya'ni soliq to'lovchilar o'z soliqlarini bajarish uchun qilgan xarajatlarini kamaytirish maqsadida qabul qilinadigan barcha turdagi chora-tadbirlarni o'z ichiga oladi. majburiyatlar va ikkita komponentni o'z ichiga oladi, bir tomondan, soliq majburiyatlarini bajarish uchun sarflangan vaqt va boshqa tomondan ularning soliq maslahatchilariga to'lovlarni to'lash.

Muvofiqlikni osonlashtirish bo'yicha ko'plab chora-tadbirlar, shuningdek, soliq tizimini ma'muriyatlashtirish xarajatlarini, ya'ni soliq ma'muriyatining uni boshqarish uchun sarflagan xarajatlarini kamaytiradi.

Bularning barchasida davom etayotgan pandemiya tufayli jadal sur'atlar bilan jadallashgan Soliq ma'muriyatlari tuzilmalari va funksiyalarini raqamlashtirish jarayoni muhim ahamiyatga ega bo'lib, soliq qonunchiligiga rioya etilishini osonlashtirish bo'yicha turli chora-tadbirlarga kuchli ta'sir ko'rsatmoqda, bu esa yangi usullarni yuzaga keltirmoqda. virtual ofis kabi soliq to'lovchilar bilan munosabatlar.[2]

Rivojlanayotgan mamlakatlarda soliq to'lovlari va unga bog'liq jarayonlarni raqamlashtirish har yili 300 milliard AQSh dollari miqdorida davlat daromadlarini oshirishi mumkin. Bu miqdor Barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirib bo'lmaydigan darajada siqib chiqarishga tahdid soladigan o'sib borayotgan moliyalashtirishdagi tafovutni bartaraf etishga katta hissa qo'shadi.

Soliq tizimlarini raqamlashtirish - bu isbotlangan yyechim bo'lib, hozir har qachongidan ham ko'proq zarur. Bugungi kunga qadar dunyo bo'ylab 100 dan ortiq davlat tomonidan COVID-19 ga javoban 800 dan ortiq soliq siyosati choralari ko'rilgan.

Soliqlarni raqamlashtirish, shuningdek, hukumatlarning COVID-19 pandemiyasidan tiklanish darajasini aniqlashda e'tiborini talab qiladi. Soliqlarni raqamlashtirish kuchliroq moliyaviy infratuzilmalar va ishonchli xalqaro hamkorlar uchun eshiklarni ochishi mumkin, shuningdek, davlat xizmatlarini sezilarli darajada yaxshilashi va iqtisodiyot tiklanar ekan, shaxsiy soliq operatsiyalariga bo'lgan ehtiyojni kamaytirishi mumkin.

Ushbu maqsadga erishishning asosiy strategiyalaridan biri soliq to'lovchilar uchun raqamli xizmatlarning mavjudligi va ulardan foydalanish imkoniyatini oshirishdan iborat. Bu soliq bilan bog'liq operatsiyalar, arizalar va so'rovlarni

osonlashtiradigan foydalanuvchilarga qulay platformalar va vositalarni taklif qilishni o'z ichiga oladi. Soliqlarni topshirish, to'lash va hujjatlarni rasmiylashtirish kabi jarayonlarni raqamlashtirish orqali hukumatlar jismoniy shaxslar, korxonalar va boshqa yuridik shaxslarning soliqqa tortish tizimida kengroq ishtirok etishni rag'batlantirishi mumkin.

Bundan tashqari, raqamli xizmatlarni taqdim etish hokimiyat organlariga soliqqa oid ma'lumotlarni yanada samaraliroq to'plash va tahlil qilish imkonini beradi. Ilg'or ma'lumotlar tahlili va mashinani o'rganish algoritmlarini joriy etish orqali hukumatlar soliq to'lovchilarning xatti-harakatlari va moliyaviy faoliyati haqida chuqurroq ma'lumotga ega bo'lishlari mumkin. Bu esa, o'z navbatida, qonun hujjatlariga rioya qilmaslik va soliq to'lashdan bo'yin tovlash holatlarini aniqlashga yordam beradi va shu orqali barcha soliq to'lovchilarning o'z majburiyatlarini bajarishini ta'minlash orqali soliq solinadigan bazani kengaytirishga xizmat qiladi.

Soliq yig'ishning raqamlashtirilishi - Ba'zida biz bu atamani soliq ma'muriyatlarini raqamlashtirishni bildirish uchun ishlatamiz, chunki ular texnologiyaga katta miqdorda sarmoya kiritadilar. Ushbu investitsiyalar ko'proq soliq ma'lumotlarini to'plash va soliq to'lovchilarning soliq va moliyaviy ahvoli haqida ko'proq ma'lumot olish qobiliyatini sezilarli darajada yaxshilaydi. Soliq ma'muriyatlari o'zgargan sari, ular qo'yayotgan talablar soliq to'lovchilar, maslahatchilar va soliq tizimlarining ishlashi bilan bog'liq barcha shaxslar uchun raqamlashtirish shaklini o'zgartirmoqda.[3]

Soliq funksiyasini raqamlashtirish - Biz soliq funksiyalarini raqamlashtirish haqida ham gapiramiz. Kompaniyalar qisman yangi elektron hisobot talablariga rioya qilish uchun, lekin eng muhimi, ularning soliq funksiyalarini yanada aniq va samaraliroq ishlashi uchun avtomatlashtirishdan foydalanish uchun soliq texnologiyasini qo'llaydilar.

Raqamli iqtisodiyot - Raqamlashtirish mavzusidagi asosiy e'tibor sohasi shundan iboratki, raqamlashtirish korxonalariga nisbatan kam jismoniy mavjud bo'lishi mumkin bo'lgan yurisdiksiyalarda bozorlarga chiqish imkoniyatini oshiradi, bu esa amaldagi xalqaro soliq qoidalariga muvofiq biznesga soliq solish huquqlarini taqsimlaydi. jismoniy mavjudlik asosidagi foyda, bu bir shtatda (rezident davlat) rezident bo'lgan kompaniya boshqa davlatda (manba davlat) muhim miqdorda korporatsiya solig'ini to'lamay turib sezilarli daromad olishi mumkinligini anglatishi mumkin. .

Raqamli xizmatlarning kengayishi hukumatlarga o'zgaruvchan iqtisodiy landshaftlar va rivojlanayotgan tarmoqlarga moslashish imkonini ham berishi mumkin. Raqamli platformalar, elektron tijorat va masofaviy ish tartibining o'sishi bilan an'anaviy soliq tizimlari barcha soliqqa tortiladigan faoliyatni qamrab olish uchun etarli bo'lmasligi mumkin. Raqamli vositalardan foydalangan holda, soliq organlari ushbu o'zgarishlar bilan hamqadam bo'lishi mumkin, iqtisodiy faoliyatning yangi

shakllari to'g'ri hisobga olinishini va soliq solinadigan bazaga hissa qo'shishini ta'minlaydi.

Shuni ta'kidlash kerakki, raqamli xizmatlarga o'tish qat'iy kiberxavfsizlik choralari va soliq to'lovchilarning nozik ma'lumotlarini himoya qilish uchun ma'lumotlar maxfiylikni himoya qilish bilan birga bo'lishi kerak. Raqamli soliq tizimlariga ishonchni mustahkamlash platformalar va ma'lumotlar xavfsizligi va yaxlitligini saqlash majburiyatini talab qiladi.

Bundan tashqari, raqamlashtirish hukumatlarga potentsial soliq majburiyatlarini aniqlash, tafovutlarni aniqlash va maqsadli ijro sa'y-harakatlarini yanada samaraliroq qilish uchun ma'lumotlar tahlili va sun'iy intellekt kuchidan foydalanish imkonini beradi. Murakkab algoritmlar naqshlar, tendentsiyalar va anomaliyalarni aniqlash uchun soliq to'lovchining katta hajmdagi ma'lumotlarini tahlil qilishi mumkin, bu esa soliq organlariga o'z aralashuvlarini ustuvorlashtirish va resurslarni yanada samaraliroq taqsimlash imkonini beradi.

Soliq ma'muriyatini raqamli o'zgartirish bir qator imtiyozlar va muammolarni o'z ichiga oladi . Raqamli transformatsiyaning afzalliklaridan kelib chiqib, soliq jarayonlarini soddalashtirish, muvofiqlikni yaxshilash, ma'lumotlarni boshqarish va tahlil qilishni yaxshilash hamda soliq ma'muriyatlari va boshqa davlat idoralari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish mumkin. Bular tizimning samaradorligi , shaffofligi va adolatliligini oshirishning kuchaytirilgan ta'siriga ega . Soliq to'lovchilar ma'lumotlarini raqamlashtirish bilan birga keladigan shaffoflik soliq to'lovchilarning ishonchini yanada oshirishi, davlat-fuqaro munosabatlarini rivojlantirishi va ichki daromadlarni samarali mobilizatsiyasiga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, texnologiya yordamida soliq organlari soliqqa rioya qilishni oshiradi va soliq to'lashdan bo'yin tovlashni kamaytiradi, ma'muriy va ijro xarajatlarini kamaytiradi. Avtomatlashtirilgan soliq hisob-kitoblariga ega elektron hujjatlarni topshirish tizimlari, soliq to'lovlari uchun onlayn portallar va raqamli identifikatsiya tizimlarini joriy etish muvofiqlik yukini sezilarli darajada kamaytirishi va aniqlikni oshirishi mumkin.[4]

Boshqa tomondan, mamlakatlarning raqamli transformatsiya sayohatida yengish kerak bo'lgan qiyinchiliklar tegishli mamlakatning umumiy raqamli taraqqiyoti bilan chambarchas bog'liq. Raqamlashtirishning dastlabki bosqichidagi davlatlar kerakli infratuzilmani o'rnatish uchun kurashayotgan bir paytda, ilg'or bosqichdagi davlatlar ma'lumotlar xavfsizligi, maxfiylik va maxfiylik bilan bog'liq muammolarga duch kelmoqdalar – axloqiy va huquqiy masalalarni ko'rib chiqish, raqamli xizmatlar va resurslardan adolatli foydalanishni ta'minlash, shuningdek. raqamli davrga moslashish uchun ishchi kuchini tayyorlash kabi. Shunday qilib , har bir ma'muriyat o'z muammolarini hal qiladigan va moslashtirilgan yechimni ishlab chiqishi kerak.

Raqamli joylashtirish strategiyasining muvaffaqiyatli va barqaror amalga oshirilishi soliq ma'muriyatining faol va talabga asoslangan bo'lishini talab qiladi.

Biroq, raqamlashtirish soliqqa tortish bazalarini kengaytirish uchun katta va'da bersa-da, hukumatlar bunday tashabbuslarning muvaffaqiyatini ta'minlash uchun bir qator muammolar va mulohazalarni ham hal qilishlari kerak. Bu ma'lumotlarning maxfiyligi va xavfsizligi, raqamli savodxonlik va kirish, shuningdek, tegishli infratuzilma va salohiyatni oshirish zaruriyati bilan bog'liq muammolarni o'z ichiga olishi mumkin.

Xulosa

Ushbu maqola bo'yicha xulosa qiladigan bo'lsak soliq tizimidagi raqamlashtirishning ijobiy salbiy taraflarini ko'rib chiqdik. Raqamli xizmatlar ko'payishi albatta insonlar foydasiga ekanligini tushundik va bular to'g'ridan to'g'ri soliq bazalarini sonini ortishiga zamin yaratadi. Xulosa qilib aytganda, soliq to'lovchilar uchun takomillashtirilgan raqamli xizmatlarning joriy etilishi soliq solinadigan bazani kengaytirish va qonunchilikka rioya qilishni kuchaytirish uchun ulkan salohiyatga ega. Jarayonlarni soddalashtirish, shaffoflikni yaxshilash va o'zgaruvchan iqtisodiy manzaralarga moslashish uchun texnologiyadan foydalanish orqali hukumatlar yanada qamrab oluvchi, samaraliroq va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlovchi soliq muhitini yaratishi mumkin. Raqamli transformatsiya moliyaviy tizimlar bilan ishlash uslubimizni o'zgartirishda davom etar ekan, raqamli xizmatlarning soliq ma'muriyatiga integratsiyalashuvi zamonaviy, barqaror va adolatli soliq rejimlarini yaratish yo'lidagi muhim qadam bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. M. YUSUPOVA, G. RAXIMOVA "Buxgalteriya hisobi" darslik.
2. Qodirova O., Esonova S. THE FACTORS WHICH IMPACTS TO GDP: UNEMPLOYMENT AND TAXES // Академические исследования в современной науке. - 2022. - Т. 1. - №. 16. - С. 130-134.
3. Тошмаматов, Н. Т., Темиркулов, А. А., & Хабижанов, С. К. (2019). 4.1. Особенности организации внутреннего аудита промышленного предприятия на примере Республики Узбекистан. Аудит и финансовый анализ, (1), 77-81.
4. Otabekov, J., Alikulov, R., Turayeva, G., & Iskanova, M. (2023, April). THE "GREEN ECONOMY" AND ITS PRIORITY FOR IMPROVING ECONOMIC RELATIONS. In International Conference on Business Management and Humanities